

Сергій Андреев з ростовського СКА, який став кращим бомбардиром (5 голів) олімпійського футбольного турніру. У 1984 р. – Чемпіонат Європи (U-18) пройшов у СРСР, а матчі однієї з груп приймав Київ; сама збірна (тренер – Анатолій Бишовець) посіла друге місце, програвши у фіналі угорцям (0:0, пенальті – 2:3).

Уже в ХХІ ст., а саме в 2009 р. офіційний міжнародний турнір приймала Україна – Чемпіонат Європи серед U-19 (матчі пройшли в Донецьку і Маріуполі). Збірна України (тренер – Юрій Калітвінцев) стала чемпіоном Європи, здолавши у фіналі збірну Англії (2:0), а Кирила Петрова (тоді футболіста київського “Динамо”, нині – криворізького “Кривбасу”) було визнано кращим гравцем цих змагань.

Висновки

1. Встановлено, що найбільш успішнішими командами на Євро були національні збірні Німеччини (ФРН), Іспанії, СРСР та Франції, чії гравці є найтитолованішими та авторами більшості рекордів турніру.

2. Українські футболісти, виступаючи в складі збірної СРСР, залишили за собою помітний спортивний внесок, а в 1972 р. і особливо 1988 р. зіграли ключову роль у досягненні успіху на чемпіонаті Європи.

3. Національна збірна України за всю свою історію чотири рази була учасником відбіркових циклів, але жодного разу не змогла потрапити до фінального турніру. У 2012 р. припав дебют у фінальних турнірах і це наразі є кращим досягненням нашої футбольної команди на Чемпіонатах Європи. За цей період збірна України зіграла 45 матчів, у яких здобула 17 перемог, 13 нічий та 15 разів поступилася, співвідношення голів – 58:52.

1. Карман Ю. В. 117 шагов к признанию. Все матчи сборной Украины: История. Статистика. Комментарии [Текст]: документ-повесть / Ю. В. Карман. – К. : Освітня книга, 2006. – 288 с.
2. Футбол : довідник / упоряд. Р. В. Дмитрів. – Івано-Франківськ : Плаї, 2006. – 352 с.
3. Режим доступу : <http://www.footballcity.ru/1336-chempionat-evropi.html>.
4. Режим доступу : http://www.kick-off.by/uefa_euro.htm.
5. Режим доступу : http://wildstat.ru/p/41/ch/EUR_EC_2012_F.

Рецензент: канд. наук з фіз. вих., доц. Лешак О. М.

УДК 796.12

ББК 74.87

Ірина Татарчук, Ганна Презлята

ЗАРОДЖЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЕТЕРАНСЬКОГО СПОРТИВНОГО РУХУ В УКРАЇНІ

У статті окреслено історичні аспекти зародження ветеранського руху у світі та розкрито соціальні передумови становлення спорту ветеранів в Україні.

В Україні рух ветеранів фізичної культури та спорту почав формуватися на початку 90-х років ХХ ст., який сьогодні налічує понад 28 тис. активних учасників. Результати дослідження показали, що віковий діапазон учасників руху ветеранів фізичної культури та спорту в Україні становить від 25 до 90 років. До основних мотивів, що спонукають доросле населення до участі у ветеранському спорті, відносяться: зміцнення здоров'я, потреба в руховій активності та активне дозвілля.

Ключові слова: спортивний рух України, спорт ветеранів.

В статье очерчены исторические аспекты зарождения ветеранского движения в мире и раскрыты социальные предпосылки становления спорта ветеранов в Украине.

В Украине движение ветеранов физической культуры и спорта начало формироваться в начале 90-х годов, которое на сегодня насчитывает более 28 тыс. активных участников. Результаты исследования показали, что возрастной диапазон участников движения ветеранов физической культуры и спорта в Украине составляет от 25 до 90 лет. К основным мотивам, побуждающим взрослое население к участию в ветеранском спорте, относятся: укрепление здоровья, потребность в двигательной активности и активный досуг.

Ключевые слова: *спортивное движение Украины, спорт ветеранов.*

The article outlines the historical aspects of the rise of sport veterans movement in the world and social prerequisites of it's formation in Ukraine.

In Ukraine, physical culture and sport veterans movement began it's formation in the early 90-ties of 20-th century and currently numbers over 28 thousand active members. The research results showed that the age range of participants of physical culture and sport veterans movement in Ukraine is between 25 to 90 years. The main reasons that motivate the adult population to participate in sports veterans are: health promotion, the need of physical activity and active leisure.

Key words: *sport movement in Ukraine, veterans sport.*

Постановка проблеми та аналіз результатів останніх досліджень. Одним із нових і соціально значущих напрямів у розвитку спортивного руху ХХ століття стало зародження руху ветеранів фізичної культури та спорту [1].

В Україні, яка є важливою складовою міжнародного спортивного руху, спорт ветеранів як окреме соціальне явище формується з перших років незалежності. Станом на 2011 рік створені й активно діють понад 465 громадських організацій, серед яких національні та всеукраїнські федерації, асоціації, спортивні клуби з окремих видів спорту. Вони об'єднують понад 28 тисяч учасників ветеранського руху [2].

Незважаючи на активні процеси формування й розвитку руху ветеранів фізичної культури та спорту в Україні, широку мережу спортивних організацій, насичений календар змагань, значущі досягнення українських спортсменів-ветеранів на міжнародній арені та міжнародний досвід функціонування спорту ветеранів, у вітчизняній науково-методичній літературі бракує відповідного наукового супроводу розвитку руху ветеранів фізичної культури та спорту і його різних аспектів.

Відзначимо тільки поодинокі праці вітчизняних учених С.Фесенка [3], В.Крупського [4], Т.Казанкіної [5], В.Олешка [6], спрямовані на вивчення окремих аспектів функціонування руху ветеранів спорту, а саме з визначення фізичного стану спортсменів-ветеранів та методиці тренувань з окремих видів спорту. При цьому майже не досліджуються загальні питання ролі й місця руху ветеранів спорту в історії та теорії вітчизняної науки в галузі фізичної культури

Мета роботи – охарактеризувати історико-соціальні передумови зародження та функціонування руху ветеранів фізичної культури і спорту в Україні.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, статистичної інформації, матеріалів спортивної періодики та міжнародної інформаційної мережі Internet; методи теоретичної інтерпретації; історико-логічний метод.

Результати дослідження. У різних культурах і цивілізаціях люди після 35 років спорту брали участь в організації та проведення спортивних заходів. Особливо варто зазначити, що ветерани спорту брали активну участь у релігійних заходах, які формували традиції культури, обрядах і посвятах. Зокрема, у спартанській, афінській та елліністичний періоди Олімпійських ігор Стародавньої Греції (2200–2800 рр. до н. е.) можна відзначити участь вікових атлетів в олімпійських агонах та місцевих змаганнях [7].

У римський період Олімпійських ігор Стародавньої Греції (1770–2200 рр. до н. е.) спорт ветеранів переходить у форму замовленого видовища, джерела прибутку, грубого бездуховного змагання. У результаті змін спорт ветеранів сприяє новій уяві про ці змагання як про “Ярмарки слави”.

Професійний аспект спорту ветеранів можна виділити і в наступні епохи. Так, рицарські поєдинки середньовіччя також проходили за участі ветеранів спорту, особливо на групових турнірах.

У Великобританії в XVIII–XIX ст. почали формуватися невеликі за кількістю групи ветеранів, котрі володіли високими техніко-тактичними показниками. Користуючись професійними перевагами, представники цих груп успішно змагалися в бігу, боксі, греблі, футболі тощо.

У кінці XIX ст. спорт ветеранів набирає статусу професійного, а на початку XX ст. поширюється Європою, де почали проводитися змагання на стадіонах, спортивних майданах і в спеціалізованих залах [7].

Варто зазначити, що в Україні рух ветеранів спорту почав формуватися на початку 90-х років XX ст.

Як показав наш аналіз, основними соціальними передумовами виникнення спорту ветеранів в Україні стало:

- формування потреби дорослого населення до систематичних занять фізичною культурою та спортом, здорового способу життя;
- залучення людей середнього та старшого віку до активного дозвілля через участь у спортивній та змагальній діяльності;
- збільшення кількості змагань серед ветеранів спорту різного рівня й масштабу;
- перехід певного числа провідних спортсменів у спорт ветеранів після закінчення активної участі в спортивних змаганнях.

З метою деталізованого вивчення соціального аспекту функціонування ветеранського руху в Україні нами було організоване та проведене анкетування, у якому взяли участь 182 учасники руху ветеранів фізичної культури і спорту з Івано-Франківської та Львівської областей. Як показали результати дослідження, віковий діапазон учасників спорту ветеранів такий:

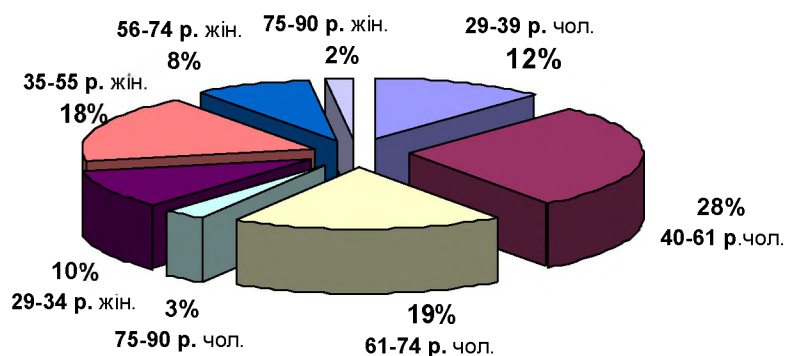

Рис. 1. Віковий діапазон учасників руху ветеранів спорту в Україні

Загальне співвідношення чоловіків та жінок серед учасників у спорті ветеранів: 62% чоловіки та 38% жінки. Серед них: 28% чоловіків належать до II зр. віку, 19% – похилого віку, 12% – I зр. віку та 3% старшого віку; серед жінок: 18% II зр. віку, 10% I зр. віку, 8% похилого та 2% старшого віку.

З метою визначення сфери діяльності осіб, котрі беруть участь у ветеранському спорті, нами було поставлене питання: “Чи пов’язана ваша сфера діяльності з фізичною культурою та спортом?”.

Результати анкетування розподілилися так: 63% опитаних осіб зазначили, що пов’язана (вчителі ФК, тренери, інструктори спорту, працівники ФСТ, обласних та районних управлінь ФК і С), і 37% зазначили, що ні (педагоги, приватні підприємці, керівники фірм, державні службовці, працівники сфери медицини), що свідчить про те, що рух ветеранів фізичної культури та спорту охоплює людей різного віку та професій, переважну більшість з яких все-таки становлять люди тією чи іншою мірою пов’язані зі сферою фізичної культури та спорту. Серед мотивів, які спонукають доросле населення України до участі в спорті ветеранів, є:

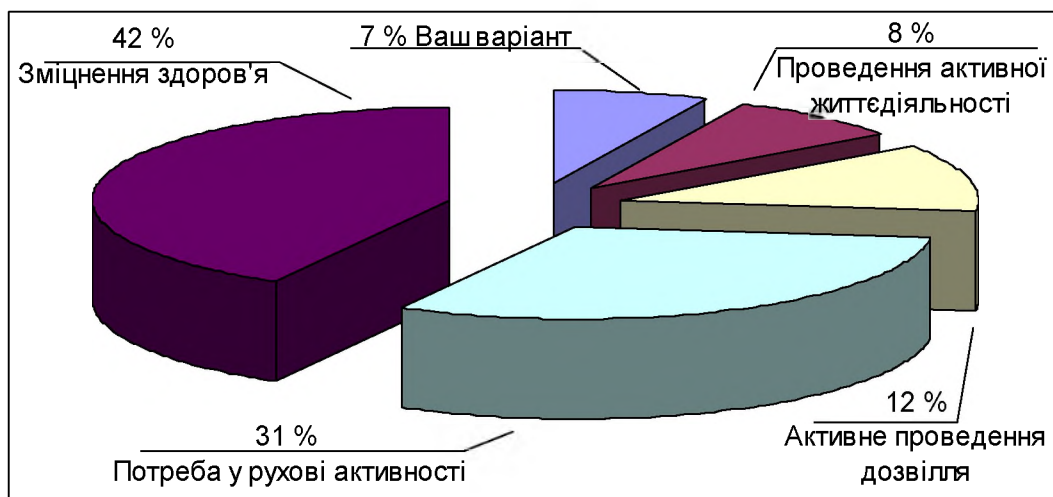

Рис. 2. Мотиви, що спонукають ветеранів до участі в спортивній діяльності

Як свідчать отримані дані, значна кількість опитаних, а саме 42% займається спортом для зміцнення здоров'я, 31% респондентів відповіли, що займаються спортом для задоволення потреби в руховій активності, 12% займаються спортом для активного проведення дозвілля, 8% – продовження активної життєдіяльності, 7% – зазначили іншу відповідь, серед яких вказували на потребу в спілкуванні, бажанні тренуватися, підтримку фізичного стану, а також зазначали комплексну відповідь з урахуванням усіх вище перерахованих варіантів. Питання мотивації дорослого населення щодо участі в спорті ветеранів потребують додаткових ґрунтовних досліджень, що ми вважаємо перспективним напрямом для подальших досліджень.

Висновки

1. Історія розвитку та становлення міжнародного руху ветеранів фізичної культури та спорту бере свій початок ще з часів Стародавньої Греції, де вперше згадується про ветеранів спорту. На початку XX ст. поширюється Європою, зокрема у США, Великобританії, Німеччині, Італії, Франції, Бельгії. Зокрема в Україні спорт ветеранів зароджується і починає активно розвиватися починаючи 90-х років і до сьогодні.

2. Рух ветеранів фізичної культури та спорту як суспільне явище виникло внаслідок впливу соціальних чинників, серед яких: залучення осіб середнього й старшого віку до систематичних занять фізичною культурою та спортом, потреба в проведенні змагань серед ветеранів спорту, як однієї з форм проведення активного дозвілля, та використання досвіду ветеранів спорту в моральному та патріотичному вихованні молоді.

3. Діапазон осіб, що займаються спортом ветеранів, у жінок 35–55 років, а в чоловіків 40–61 рік. Серед головних мотивів, що спонукають їх до занять фізичною культурою та спортом, є: зміцнення здоров'я, проведення активного дозвілля та потреба в руховій активності.

1. Вацеба О. М. Історичні та організаційно-методичні аспекти формування та розвитку руху ветеранів спорту в Україні / Вацеба О. М., Кричко І. П. // Матеріали ІХ міжнародного конгресу "Олімпійський спорт і спорт для всіх". – К., 2005. – С. 47–49.
2. Ігнатенко В. В. Стан та подальший розвиток ветеранського руху у сфері фізичної культури і спорту : доповідь виступу на семінарі-наradі у сфері фізичної культури і спорту (Київ, 17 грудня 2005р.) / В. В. Ігнатенко – К., 2005. – 8 с.
3. Фесенко С. Перспективи розвитку ветеранського спорту в Україні на основі изучение положительного опыта организации спортивного движения ветеранов за рубежом / С. Фесенко // Олімпійський спорт та спорт для всіх: Проблеми здоров'я, рекреації, спортивної медицини та реабілітації : матеріали ІV Міжнар. наук. конгр. – К., 2000. – С. 685.
4. Крупський В. П. Співвідношення навантажень у змагальному періоді підготовки лижників-ветеранів / В. П. Крупський // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту – Х., 2003. – № 20. – С. 26–32.
5. Казанкина Т. В. Мониторинг физического состояния ветеранов спорта / Т. В. Казанкина, Д. Н. Гаврилов // Спорт и здоровье : материалы I Междунар. науч. конгр. – С. Пб., 2003. – С. 156–157.
6. Тенденции физического развития тяжелоатлетов-ветеранов / В. Г. Олешко, Ю. А. Лутовинов, К. В. Ткаченко, В. Н. Лысенко // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Ермакова. – Х. : ХДАДМ (ХХП), 2008. – № 8. – С. 111–114.
7. Курило С. Анализ взаимосвязей и взаимоотношений спорта ветеранов с олимпийским движением / С. Курило, В. Лабскир, А. Любиев // Олимпийское движение и социальные процессы : материалы IX Всерос. науч.-практ. конф. – М., 1999. – С. 128–130.

Рецензент: канд. пед. наук, доц. Ткачівська І. М.